

א' תמוז תשע"ז
25 יוני 2017

לכבוד
מנכ"ל המוסדות והאחראים המוסדיים על קידום החברה הערבית וחברי ועדות ההיגוי המוסדיות

שלום רב,

הנדון: הרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית, הדרונית והצ'רקסית לשנת הלימודים תשע"ח

שנת הלימודים תשע"ח הינה השנה השישית להפעלת תכנית התמיכה הנרחבת עבור החברה הערבית¹, התכנית מהווה מרכיב מהותי במסגרת התכנית הרב שנתית של הות"ת ומהווה המשך לפעילויות תמיכה בחברה הערבית שהחלו במהלך העשור הקודם. את יישום ותכנון התכנית מלווים חברי ועדת ההיגוי מטעם ות"ת לנושא הרחבת הנגישות של מערכת ההשכלה הגבוהה לחברה הערבית, בראשות פרופ' מונא מארון, חברת ות"ת. מטרותיה העיקריות של התכנית הן הגדלת מס' הבוגרים הערבים לתואר ראשון תוך צמצום נשירה, הקטנת משך הלימודים לתואר, עידוד לימודים במקצועות בעלי אופק תעסוקתי בהן החברה הערבית מיוצגת בחסר, עידוד סטודנטים מצטיינים להמשיך לתארים מתקדמים, עיבוי הסגל האקדמי הערבי במוסדות ועוד.

שנת הלימודים תשע"ח תהיה השנה הרביעית בה תפעל התכנית באופן מלא עבור החברה הערבית משלב לימודי התיכון ועד להשתלבות בתארים מתקדמים, סגל אקדמי ו/או שוק העבודה וכוללת את התכניות הבאות: הכוון לקריירה בקרב תלמידי בתי ספר תיכוניים, ייעוץ והכוון להשכלה הגבוהה בישובים הערביים (תכנית "רואד"), סיוע ייחודי לסטודנטים במכינות, הכנה לאקדמיה בקיץ- "צעד לפני כולם", קליטה איכותית באקדמיה, מתן סיוע כלכלי לסטודנטים הבאים מרקע סוציאקונומי נמוך ולומדים תחומים מועדפים במסגרת מלגות "אירתקא", והפעלת מרכזי קריירה. בכדי לעודד השתלבות בתארים מתקדמים וסגל אקדמי מחולקות מלגות הצטיינות לתארים מתקדמים (תואר שני מחקרי, תואר שלישי, בטר דוקטורט) וסגל (מלגת מעו"ף).

משנת הלימודים תשע"ו מתמקדת התכנית בנוסף ובאופן מיוחד בשתי אוכלוסיות ייחודיות מתוקף החלטות ממשלה ומפעילה פרויקטים ייעודיים עבורן, החברה הבדואית בנגב וערביי מזרח ירושלים. עבור החברה הבדואית מופעל בשלב זה פיילוט "שער לאקדמיה" במכללת ספיר, המהווה ניסוי כלים לטובת בניית תכנית תמיכה רחבה לשילוב החברה הבדואית בהשכלה הגבוהה לאור מאפייניה הייחודיים, התכנית הרחבה עתידה לצאת אל הפועל בשנת הלימודים תשע"ט. הפיילוט

¹ במסמך זה בכל מקום בו אנו משתמשים במונח "חברה ערבית" או "אוכלוסייה ערבית" וכדומה אנו מתכוונים לאוכלוסייה הערבית, דרוזית וצ'רקסית בישראל. המונחים הנ"ל הינם מטעמי נוחות בלבד, תוך ההבנה כי ישנם הבדלים ניכרים בין האוכלוסיות השונות.

הקיים הינו תכנית ארבע שנתית, הכוללת מתן מענים נרחבים לסטודנטים ומטרתה לסייע לסטודנטים להשתלב במגוון רחב של תחומי לימוד ולסיים את התואר בזמן התקני. במסגרת החלטת ממשלה לפיתוח מזרח ירושלים, הוקצו משאבים עבור שילוב תלמידי מזרח ירושלים במכינות הקדם אקדמיות. במסגרת זו ניתנים תקציבים תוספתיים למעטפת המכינות בעיקר עבור תגבור בשפה העברית, זאת לאור הפערים הנרחבים בתחום השפה, שכן התלמידים ברובם הינם בוגרי מערכת החינוך של הרשות הפלסטינית. בנוסף הוקצה תקציב ייחודי לטובת הנגשת ההשכלה הגבוהה במזרח ירושלים המופעל על ידי תכנית רואד.

כיום, כעבור חמש שנות פעילות מוצלחות, נמצאת התכנית לחברה הערבית בבשלות רבה יותר לכניסה למרכיבי תמיכה נוספים דרכם נוכל לצלוח משוכות נוספות העומדות בפני החברה הערבית בבואה להשכלה הגבוהה. בשלות זו נתמכת בתהליכי למידה רחבים שנעשו בשנים האחרונות הן בות"ת והן במוסדות ושתוצריהם מצויים בין השאר בדיווח הביניים מהמחקר המלווה של מכון ברוקדייל²; בסיכום הכנס של הפורום המשותף לנו ולמכון ון ליר לקידום החברה הערבית שנערך בנובמבר האחרון ועסק בלקחי התכנית הרב שנתית וסוגיות חדשות העומדות על הפרק, בכנס השתתפו נציגי המוסדות והופקו מתובנותיהם לקחים רבים³; ובניירות עמדה מהתאחדות הסטודנטים, מקרן אברהם וממרכז מוסאוא שהוגשו לוועדת ההיגוי.

אל אלה מצטרפת הזדמנות חדשה שנפתחה בפנינו עם יצירת השותפות בין הות"ת לבין "תקווה ישראלית באקדמיה" – יוזמה של נשיא המדינה, מר ראובן ריבלין, המבקש לקדם שותפות בין כל קבוצות החברה הישראלית. שותפות לדבריו מבוססת על ארבעה יסודות: תחושת הביטחון של כל מגזר בכך שכניסה לשותפות אינה כרוכה בויתור על מרכיבי היסוד של זהותו; אחריות משותפת; הוגנות ושוויון; ולבסוף, ישראליות משותפת. "תקווה ישראלית באקדמיה" מבקשת להתבונן על המוסדות האקדמיים ממבט מקיף של 360 מעלות במטרה לחזק את המוסדות כמרחבים מתאימים לטיפוח שותפות זו.

באמצעות כל אלו יחד מגבש הצוות המקצועי בות"ת וועדת ההיגוי את שיפורי תכנית הות"ת לחברה הערבית, כאשר כבר במסמך זה תוכלו למצוא יישום של המלצות אשר התקבלו במהלך התהליך שתואר לעיל, כמו גם החלטה להתמקד במספר נושאים חדשים:

התאמת מודל תכניות הקליטה באקדמיה: על אף העלייה בייצוג החברה הערבית בכל רמות התואר, ולמרות צמצום נשירת הסטודנטים בעקבות תכניות התמיכה, אנו מזהים כי עדיין ישנו פער משמעותי בין ייצוג הסטודנטים הערבים לייצוגם בקרב מקבלי התארים. אנו מפנים את תשומת לבכם לנושא זה, ומעוניינים כי כל מוסד יהיה בעל מבט כולל על הסטודנטים הערבים בכל שלבי התואר הראשון. באמצעות ראייה רחבה זו הכוללת התמקדות בנשירה, גרירת לימודים והשלמת התואר, נוכל לאפשר מתן תמיכה איכותית וכוללת לסטודנטים הערבים. אנו מצדנו נמשיך לעקוב אחר הנתונים ולבחון סוגיה זו. **לייווי סטודנטים מצטיינים מסיום תואר ראשון ועד להשתלבות בסגל האקדמי:** נושא נוסף בו אנו עוסקים הוא בניית קאדר של אקדמאים ערבים מצטיינים, הסטודנטים הערבים נמצאים בתת-ייצוג בתכניות המחקריות לתואר שני ובתואר השלישי. כידוע, במסגרת

² קישור למחקר: <http://brookdaleheb.jdc.org.il/?CategoryID=156&ArticleID=483>

³ קישור לסיכום הכנס: <http://www.academiya.vanleer.org.il>

תכנית הות"ת מחולקות מלגות הצטיינות לסטודנטים ערבים בתואר שני, תואר שלישי, בתר דוקטורט ומלגות לסגל (מעו"ף). על מנת להגדיל את מספר המועמדים למלגות ההצטיינות לבתר דוקטורט ולמלגת מעו"ף ובסופו של דבר לאפשר גידול ממשי במספר וייצוג חברי הסגל הערבים באקדמיה בישראל, אנו בוחנים הקמת תכנית לליווי סטודנטים מצטיינים מסיום התואר הראשון ועד להשתלבות בסגל אקדמי.

הגברת הייצוג בסגל המנהלי: כידוע לכם בשנים האחרונות אנו בוחנים את ייצוג החברה הערבית בסגל האקדמי והמנהלי, נמצא כי **ייצוג החברה הערבית בסגל המנהלי נמוך אף יותר מהייצוג בקרב הסגל האקדמי**. נושא זה מצטרף לנושא רחב יותר הכולל את ראיית הקמפוס כמרחב משותף לכל קבוצות האוכלוסייה הנמצאות בו, כאשר לאור העלייה בחלקה של החברה הערבית באקדמיה, הצורך במתן התייחסות לנושא זה הולך וגובר. אנו נמצאים בראשיתו של תהליך פיתוח מענים לנושא זה, מעבר לנעשה כבר כיום במוסדות, ומצפים מן המוסדות להתחיל לפעול לקידום מענים שכאלה כבר עכשיו.

הרחבת התמיכה בלימודי פסיכולוגיה: בשנים האחרונות בעקבות פניות של משרד הבריאות וגורמים נוספים, עלה צורך בהרחבת התייחסות ות"ת להגדלת מספרי הפסיכולוגים הערבים, זאת לאור מחסור חמור בפסיכולוגים מהחברה הערבית אשר יש באפשרותם לתת מענה הולם ואיכותי לאוכלוסייה. מנתוני משרד הבריאות עולה כי ייצוג החברה הערבית בקרב הפסיכולוגים עומד על 5.1%, פסיכולוגים מומחים 2.7% ופסיכולוגים קליניים 1.4%.⁴ עד היום מפעילה ות"ת תכנית להגדלת מספרי הסטודנטים בפסיכולוגיה חינוכית, אך לאור הנתונים נראה כי יש צורך בהקמת תכנית רחבה הכוללת את כלל תחומי הפסיכולוגיה. על מנת שלא להפסיק את הפעילות הקיימת ללא חלופה רחבה, הוחלט בות"ת להמשיך בהפעלה של מחזור נוסף של התכנית בפסיכולוגיה חינוכית ובמקביל להקצות תקציב חד פעמי לטובת הגברת שילוב החברה הערבית בכלל תחומי הפסיכולוגיה בתואר שני כבר בתשע"ח (נמצא בקול קורא זה). לקראת שנת הלימודים תשע"ט צפוי לצאת קול קורא חדש לנושא, אשר יחליף את הקול הקורא הקיים לפסיכולוגיה חינוכית ויהיה פתוח לכלל תחומי הפסיכולוגיה בתואר שני.

בנוסף לנושאים אלו נמצאים על שולחנו נושאים נוספים, כגון עידוד תלמידים מצטיינים בבתי הספר להשתלב במגוון תחומים רחב, סוגיית רמת העברית, הכוונה וחיזוק תחומי הייטק ועוד. בתשע"ה החל המחקר המלווה של התכנית המתבצע על ידי מכון "ברוקדייל". גם השנה נבקש את שיתוף הפעולה שלכם לטובת ביצוע המחקר על מנת שיהיה באפשרותנו לשפר באופן ממשי את התכנית. בכדי להמשיך את השיח, העברת הידע והלמידה ההדדית בנושא אנו ממשיכים בהפעלתו של פורום האחראים והרכזים המשותף לנו ולמכון ון-ליר, במסגרתו התקיימו עד היום מפגשים רבים. אנו מקווים שבכך נוכל להמשיך ולשכלל את העברת הידע בין המוסדות ולמידה מהצלחות.

נשמח לקבל הערות, הארות והצעות לגבי התכניות המתוקצבות ופרויקטים נוספים אשר יכולים לקדם את שילוב החברה הערבית בהשכלה הגבוהה.

⁴ מקור: אגף המידע במשרד הבריאות.

בברכה,

אין זיני

ארן זינר

מרכז בכיר בתחום תקצוב
חברה, קהילה ומכינות

העתק:

נשיאים/רקטורים/ סגני נשיא לעניינים אקדמיים, מוסדות להשכלה גבוהה
מנכ"ל מוסדות, המוסדות המתקצבים להשכלה גבוהה
סמנכ"ל כספים / מנהלי כספים / מנהלי אגפי תקציבים / חשבים.
דיקני מוסדות, המוסדות המתקצבים להשכלה גבוהה
מנהלי מכינות, המוסדות המתקצבים להשכלה גבוהה

יו"ר ועדת ההיגוי - פרופ' מונא מארון, חברת ות"ת, אוניברסיטת חיפה
וחברי הועדה

מר גדי פרנק, מנכ"ל המל"ג
גב' מרב שביב, סמנכ"ל לתכנון ומדיניות, ות"ת
גב' שירה נבון, סמנכ"ל לתקצוב, ות"ת
גב' יעל סימן טוב כהן, ממונה בכירה תחום חברה, קהילה ומכינות, ות"ת
מר אריאל חנוכה, ממונה תחום תקצוב אוניברסיטאות, ות"ת
מר יניב כהן, ממונה תחום תקצוב מכללות, ות"ת
גב' לובנא סעדי, סטודנטית בתחום תקצוב חברה, קהילה ומכינות, ות"ת

קול קורא להגשת תכניות להרחבת נגישותה של מערכת ההשכלה הגבוהה עבור סטודנטים מהחברה הערבית, הדרוזית והצ'רקסית לשנת תשע"ח

המסמך שלהלן מפרט את המדיניות ואת עקרונות תמיכת ות"ת במוסדות המתוקצבים בתכניות להרחבת הנגישות של מערכת ההשכלה הגבוהה לסטודנטים מהחברה הערבית⁵ כפי שהתקבלו בישיבת ות"ת מיום 15.08.12 ובמהלך ישיבות נוספות בשנים החולפות. אנו בעיצומו של תהליך אשר אנו מקווים יוביל לתיקון היסטורי במסגרת המערכת האקדמית, ומשם ברמה הארצית בכלל תחומי החברה, הכלכלה והתרבות הן עבור הפרט והן עבור החברה כולה. אנו מקווים שבזכות המאמץ המשותף של כולנו – ות"ת, המוסדות והחברה הישראלית נדע למנף הזדמנות זו לטובת הכלל.

התכנית המפורטת להלן מבוססת על מספר עקרונות ייסוד :

- התכנית מתייחסת לכל רצף מסגרות החיים של הסטודנט, לפני ואחרי הלימודים – החל בתקופת הלימודים העל-יסודיים וכלה בקליטת סגל בכיר מצטיין באקדמיה או בתעסוקה הולמת לאחר הלימודים. זאת מתוך הבנה שקצוות אלה בעלי השפעה מכרעת על מצב הסטודנטים בני החברה הערבית בתוך המערכת האקדמית.
- התוכנית הינה הוליסטית ומתייחסת למגוון החסמים בכניסה למערכת ההשכלה הגבוהה.
- התכנית מאפשרת גמישות יחד עם מסגרת ועקרונות יסוד שהינם תנאי הכרחי להצלחה.
- התכנית מתייחסת לשילוב במערכת האקדמית הקיימת ובתכניות הרגילות תוך התאמה לצרכים של הסטודנטים מהחברה הערבית וללא בידול והפרדה.
- שיפור הקליטה, התמיכה ואיכות הלימודים עבור סטודנטים מהחברה הערבית יהווה מנוע לגידול משמעותי בשיעור ובמספרם במערכת.
- התכנית דורשת אחריות ברורה ומחויבות של המוסדות תוך הגדרת מדדים להצלחה, הצבת יעדים וגיבוש תכניות פעולה בהתאם.

תכניות בהן תתמוך הועדה

ות"ת תתמוך בתכניות אשר יתנו מענה לחסמים של הסטודנטים הערבים בדרכם להשכלה גבוהה ואיכותית, כפי שמופו. במקביל ברצוננו לאפשר לכל מוסד להתאים את הכלים אותם יבחר להפעיל לטובת האוכלוסייה הספציפית הלומדת במסגרתו. לכן נאפשר מנעד רחב של תכניות תמיכה ומנגנוני יישום, כל עוד התכלית והרציונל שלהם עומדים בקריטריונים שיפורטו ובתחומים הבאים :

- א. תמיכה בתלמידי מכינות
- ב. תכניות הכנה לאקדמיה – "צעד לפני כולם"
- ג. תכניות קליטה באקדמיה
- ד. מרכז קריירה
- ה. יצירת מרחב משותף בקמפוס
- ו. מלגות לתארים מתקדמים וסגל (יוצא בקולות קוראים נפרדים)

⁵ במסמך זה בכל מקום בו אנו משתמשים במונח "חברה ערבית" או "אוכלוסייה ערבית" או "מגזר ערבי" אנו מתכוונים לאוכלוסייה הערבית, דרוזית וצ'רקסית בישראל. המונחים הנ"ל הינם מטעמי נוחות בלבד.

ז. תכניות לשילוב החברה הערבית בתחומי הפסיכולוגיה השונים בתואר שני

1. פירוט התכניות

1.1 מכינות קדם אקדמיות

למרות שיפור ניכר בשיעורי ההשתתפות של תלמידים בני החברה הערבית במכינות הקדם - אקדמיות מתחילת התכנית, ייצוגם במכינות עודנו נמוך ביחס לשיעורם באוכלוסייה וכן ביחס לאתגרים העומדים בפניהם בעת השתלבותם באקדמיה. הדבר נובע ככל הנראה מכמה גורמים: דימוי שלילי, חסם כלכלי, חוסר התאמה של התכנית הלימודית לתלמידים הערבים ועוד. אנו רואים חשיבות רבה בהגדלת שיעורי השתתפות במכינות, מתוך מחשבה כי לימודים במסגרות הקדם-אקדמיות יש בהם בכדי לשפר את השתלבותם של תלמידים בני החברה הערבית בלימודים האקדמיים, להקטין את שיעורי הנשירה ולשפר את הישגיהם. מעטפת הסיוע הנוספת לסטודנטים ערבים מופעלת במסגרת תכנית זו, ותקפה רק עבור המסלולים אשר קיבלו אישור מהמל"ג להפעלה בשנת הלימודים תשע"ח, במסגרת המכינות הקדם אקדמיות המאושרות

על מוסדות המפעילים מסגרות הכנה קדם אקדמיות לחברה הערבית שמסיבות שונות אינן מוכרות לתקצוב ע"י ות"ת ומעוניינות לקבל מעטפת תמיכה עבור החברה הערבית, לציין זאת בבקשתן והיא תיבחן בהתאם. על תכניות אלו בכל מקרה לענות על הדרישות הבאות: שיפור סיכויי הקבלה של הסטודנט לתואר ראשון באקדמיה ואשר משכן עולה על חודשיים. במידה ויאושר תקצוב לתכנית שכזו אין לראות בכך הכרה של ות"ת לתכנית כמכינה מוכרת.

על מנת לתמוך בסטודנטים ערבים במסגרת לימודי המכינה תשתתף ות"ת בתמיכה נוספת בפעילויות הבאות:

- סל מעטפת הכולל:
- תגבור שפתי (עברית ואנגלית), שיעורי עזר, מימון קורס הכנה לפסיכומטרי (ככל שמתחייב ע"י המוסד לסטודנטים שסיימו מכינה), תכנים תרבותיים וחברתיים, ייעוץ אישי ומימון מעונות/הסעות.
- תקציב ייעודי לשיווק המכינות:

במהלך תשע"ב הפעילה ות"ת פיילוט שלווה במחקר הערכה בקרב מכינות נבחרות. אחת המסקנות שעלו מהפיילוט היא כי מיעוט הפונים למכינות מושפע מחוסר ידע וממיצוב נמוך שלהן בקרב המועמדים מהחברה הערבית. על מנת לשפר את תדמית המכינות ומתוך הבנה כי בוגרי מכינה מגיעים ברמת מוכנות גבוהה יותר ללימודי התואר הראשון, ות"ת תשתתף בשיווק ומיתוג המכינה והמעטפת הייחודית לסטודנט הערבי ובלבד שהשיווק בשנים הקודמות נשא פרי.

נבקש מן המוסדות לבצע מעקב אחר השתלבות בוגרי המכינה במערכת ההשכלה הגבוהה, על מנת להתאים את השירותים הניתנים במכינה בצורה הטובה ביותר לצרכי הסטודנטים כך שישתלבו באופן המיטבי במערכת ההשכלה הגבוהה. **על המוסד להיערך למתן דיווחים לות"ת בנוגע להשתלבות בוגרי המכינה בהשכלה הגבוהה** (לרבות במוסדות אחרים).

נזכיר כי כל התכניות הקדם-אקדמיות, לרבות לימודי הכנה למכינה, דורשות אישור, על-פי הכללים הנהוגים היום לפעילותן של המכינות הקדם-אקדמיות במוסדות. למען הסר ספק, האחריות למיצויים של הליכי אישור הפעילויות השונות מוטלת על המוסד בלבד.

1.2 תכניות הכנה לאקדמיה ("צעד לפני כולם"):

רבים מקרב הסטודנטים הערבים המתקבלים לחוגים השונים מתקשים בהשתלבות במערכת האקדמית. תחילת הלימודים מדגישה עבור חלק מסטודנטים אלו לראשונה את תחושת היותם מיעוט בחברה הישראלית, התמודדות ראשונה עם ניהול חיים עצמאיים, עם השפה העברית ועם לימודים אקדמיים. יש לזכור כי מדובר בצעירים שאך סיימו תיכון ומכאן חשבה התמיכה והליווי שלהם ושל הוריהם. לפיכך ההכנה לאקדמיה מיועדת לסטודנטים מהחברה הערבית אשר כבר התקבלו ללימודים לתואר ראשון בפקולטות השונות (הטלת חובת השתתפות בקורס הינה לשיקול המוסדות). זהו למעשה קורס מזורז לפני תחילת הלימודים המחזק את בסיס הידע השפתי, יכולת ההשתלבות בלימודים אקדמיים וכן מאפשר גיבוש חברתי. כל אלו באים לסייע לקליטה מיטבית בלימודים כבר מתחילת התואר הראשון. הכנה זו מאפשרת לצמצם פערים הנובעים מנקודות פתיחה שונות לסטודנטים יהודים ולסטודנטים ערבים הנוצרים כבר במפגש הראשוני עם האקדמיה.

משך תכניות ההכנה יהיה בין שלושה לשמונה שבועות, אשר תתקיימנה לפני תחילת הלימודים לאור האתגרים אשר עלו מדיווחי המוסדות בנוגע לזמינות הסטודנטים לפעילות זו, החליטה ועדת ההיגוי לאפשר למוסדות במסגרת תכנית זו גם כי 30% מתוך הסטודנטים המשתתפים בתכנית יוכלו להשתתף בתכניות הקצרות משלושה שבועות (אך לא פחות משבוע) ובלבד שתכניות אלו יכילו את כלל התכנים הנדרשים. יתר הסטודנטים המשתתפים בתכניות המוסד (70%), נדרשים להשתתף בתכניות אשר משכן הינו 3 שבועות ומעלה. מוסד אשר לא יעמוד בתנאי זה יתקצב רק עבור הסטודנטים המשתתפים בתכניות העולות על שלושה שבועות במסגרת זו. התכנים הלימודיים בהם תתמקד התכנית הם - חיזוק שפות (עברית ואנגלית), מיומנויות למידה ואוריינטציה אקדמית. בנוסף ניתן להרחיב בנושאים הבאים: ניהול זמן, הכרת המחשב, בניית מערכת שעות, סדנת מלגות, הדרכת ספרייה, חרדת בחינות, תקשורת בין אישית וכדומה. אנו ממליצים כי במהלך הקורס תשולב גם פעילות חברתית, וכן הסברה להורים. כמו כן מומלץ כי הסטודנטים ישוכנו במעונות על מנת להכיר טוב יותר את חבריהם וכן על מנת להתנסות בניהול חיים עצמאיים מחוץ לבית.

בעקבות נתונים אשר הוצגו לוועדה על ידי התאחדות הסטודנטים, המראים כי ייצוג סטודנטים מהחברה הערבית בוועדות המשמעת גבוה משמעותית מייצוגם באקדמיה, **הוחלט להוסיף דרישה כי המוסדות יכללו במסגרת התכנית התייחסות לטוהר הבחינות**. כמו כן לאור פניות של מספר מוסדות הוחלט לאפשר גם לבוגרי מכינות להשתתף בתכנית.

מתגובות אותן קבלנו מהמוסדות אשר הפעילו את תכנית ההכנה לאקדמיה נראה כי היא מהווה כר מצוין לחיבור הסטודנטים החדשים ליחידת התמיכה בחברה הערבית במסגרת תכניות הקליטה באקדמיה. תוצאות חיבור זה הן שימוש רחב וטוב יותר של הסטודנטים בשירותים המוצעים על ידי המוסד בכל מהלך התואר הראשון.

יש לשים לב לכך כי התקציב מבוקש עבור התכנית אשר תופעל לקראת שנת הלימודים תשע"ט בקיץ/סתיו 2018, התכנית לקראת שנת הלימודים תשע"ח כבר אושרה בקול הקורא לשנת תשע"ז.

1.3 תכניות קליטה איכותית באקדמיה

השנה הראשונה ללימודים באקדמיה הינה שלב קריטי להצלחת הסטודנט בלימודים לתואר הן מבחינת התמדתו והן מבחינת הישגיו. מצאנו כי גם מי שמתקבל ישירות ללימודים מתקשה בשנה

הראשונה, ולעיתים מתחיל ללמוד בתחום לימודים שאינו מתאים לו, בין השאר, בשל חוסר מידע והכוון מוקדם. במקרים רבים קיים לחץ חברתי לא להיכשל (במיוחד למי שקיבל מימון ללימודים מההורים) ולכן קיימת תופעה רחבה של מעבר בין חוגים וגרירת לימודים (לעיתים תוך הסתרת הכישלון מההורים). לפיכך חשובה ההכוונה לתחום הלימודים לפני תחילת הלימודים וכן חיזוק הקליטה בשנה א', בהתאם לכך עיקר משאבינו מיועדים לנושא זה. על מנת לאפשר לכל מוסד להתאים בצורה מיטבית את התמיכה והתקציב המיועד לאוכלוסיית הסטודנטים הערבים הלומדים במסגרתו, נאפשר לכל מוסד לבנות ולהשתמש בתקציבו בהתאם לצרכיו ובהתאם למטרות הבאות:

- א. צמצום נשירה, צמצום גרירת הלימודים וצמצום מעבר בין חוגי הלימוד.
- ב. העלאת ההישגים האקדמיים.
- ג. פיזור מגוון ופרופורציונאלי בין תחומי הלימוד השונים (הן משיקולי רכישת מקצוע והן משיקולים חברתיים ובעיקר משיקולי מאפייני הסטודנט).
- ד. צמצום תחושת הניכור בקמפוס והרחבת האפשרות למימוש הפוטנציאל הלימודי.
- ה. שיפור הקליטה, התמיכה ואיכות הלימודים עבור סטודנטים ערבים.

במסגרת מטרות אלה, על עיקר התקציב להיות מופנה להשתתפות בפעולות הבאות: חיזוק השפה העברית והאנגלית, סיוע ותגבור אקדמי, שיפור מיומנויות למידה (עבודה עצמאית, חשיבה ביקורתית וכד'), ייעוץ אישי, תמיכה נפשית, חניכה חברתית, התאמות תרבותיות וכדומה. על עיקר המאמץ להיות מרוכז בשנה א' של הלימודים האקדמיים. במידה והמוסד מעוניין לבצע שימוש אחר בתקציב יעביר אלינו בקשה מפורטת במסגרת הגשת הבקשה לתקצוב ואישורה ייבחן.

1.4 תכניות ליצירת מרחב משותף בקמפוס

המוסדות האקדמיים מהווים את נקודת המפגש הפורמאלית הראשונה בין בוגרי החינוך העברי לבין בוגרי החינוך הערבי. התכנית הנוכחית, בדומה לתפיסה של "תקווה ישראלית באקדמיה", מכירה בחשיבות התמיכה בטיפוח הקמפוס כמרחב משותף הממנף את הסביבה האקדמית לשם עידוד וחיזוק השותפות בין הקבוצות השונות בחברה הישראלית ובהתאם, מקצה תקציב ייעודי לצורך זה.

התכניות שיתוקצבו בקטגוריה זו הן אלו הפועלות לשיפור תחושת השייכות של החברה הערבית למוסדות האקדמיים והפועלות לחיזוק השותפות בין קבוצות האוכלוסייה השונות בתוך הקמפוס. קהל היעד של התכניות יכול להיות מכל דרגי המוסד: סטודנטים, חברי סגל מנהלי ו/או חברי סגל אקדמי, ובלבד שיופנו לערבים וליהודים כאחד ויבטיחו ייצוג פרופורציונאלי של החברה הערבית. התכניות יתמקדו באחד או יותר מהנושאים הבאים: היכרות חברתית ותרבותית מעמיקה, דיונים על גבולות חופש הביטוי והמחאה, מיתון המתרחקות ביחסים בין הקבוצות, סדנאות כשירות תרבותית וכל פעילות התורמת לתחושת השייכות של החברה הערבית לקמפוס. מומלץ לשתף פעולה במסגרת סעיף זה עם הממונה על תקווה ישראלית במוסדכם.

1.5 מרכז קריירה

אנו רואים חשיבות רבה בחיזוק הקשר בין השכלה לתעסוקה הולמת השכלה בקרב האוכלוסייה הערבית. לנוכח הפערים בתעסוקת ערבים ביחס לאוכלוסייה היהודית הכללית, חיזוק קשר זה יגדיל את מוטיבציית החברה הערבית לפנות להשכלה גבוהה וכן יתרום רבות לשיפור מעמדם

הכלכלי ולמוביליות החברתית שלהם, על כן אנו סבורים כי על המוסדות לפעול לעידוד העסקת סטודנטים ערבים בתחום לימודיהם טרם סיום לימודיהם בתואר. בפרט אנו מעודדים את המוסדות אשר הינם גורם מעסיק בעצמם **לפעול לקליטת בוגריהם מהחברה הערבית אל שורות אנשי הסגל המנהלי במוסד.**

במסגרת זו זוהה צורך במתן הכוון תעסוקתי ייעודי לסטודנטים ערבים, בשל הגעתם אל שוק העבודה ללא הכרה מספקת של הדרישות הנהוגות בו ופערים נוספים. בתשע"ז הסתיים המיזם המשותף של ות"ת ועמותת קו משווה להטמעת קורסי קריירה במוסדות בו השתתפו 25 מוסדות, בפני כל המוסדות אשר סיימו שלב זה בהצלחה, פתוח התקציב של מרכז הקריירה המורחב לחברה הערבית.

מרכז הקריירה המורחב בא להעניק סיוע כולל לשילוב החברה הערבית בתעסוקה הולמת השכלה. ות"ת תתמוך בתוכניות אשר יתנו מענה להתמודדויות של סטודנטים ערבים בדרכם להשתלבות בשוק התעסוקה הרלוונטי לתחום לימודיהם. על התכנית המוצעת לכלול את כל הרכיבים הבאים:

- א. רכז/ת מהחברה הערבית
- ב. רכישת כלים לסטודנטים: קורסי קריירה וימי מרתון
- ג. ליווי וייעוץ אישי
- ד. רכישת ניסיון/התנסויות
- ה. פעולות חשיפה לכלל הסטודנטים

לפירוט נוסף בנוגע לרכיבי תכנית זו ראו נספח ג'.

1.6 פלטפורמה מוסדית

היות והתכנית כוללת מגוון רחב של נושאים להם יש לתת מענה: היבטים אישיים, כלכליים, אקדמיים, חברתיים, תרבותיים, נגישות פיזית, תעסוקה ועוד, הצלחת הפעילות מחייבת יצירת פלטפורמה מוסדית הנתמכת ברמות ההנהלה הגבוהות ביותר של המוסד. בבסיס הפלטפורמה יחידה לקידום הסטודנטים מהחברה הערבית, אשר תכוון, תנהל ותפקח אחר ביצוע הפרויקט, הן ברמה המוסדית והן ברמת הסטודנט הבודד והכל בהתאם להחלטות והנחיות ועדת ההיגוי המוסדית. היחידה תאפשר להעניק לסטודנט מענה כולל, באמצעות עבודה מערכתית ויצירת שיתוף פעולה בין גורמים אקדמיים ומנהליים- חוגים, מרכז רישום וקבלה, הנהלת חשבונות סטודנטים, מרכז הסיוע, דיקנט הסטודנטים, המכינה הקדם אקדמית וכל גוף רלוונטי אחר במוסד. בנוסף על היחידה לבצע פיקוח ובקרה דינאמיים ולהעניק מענים ברמות שונות, לצורך תמיכה בסטודנטים המגלים קושי בהתמודדות, החל מייעוץ אקדמי אישי וכלה בסיוע כספי, ככל שנדרש. בראש היחידה יעמוד אחראי כפי שיפורט להלן.

2. תנאים הכרחיים לקבלת תקצוב:

2.1 על כל מוסד לכנס את ועדת ההיגוי המוסדית לנושא הרחבת נגישות ההשכלה הגבוהה עבור החברה הערבית במוסד.

הועדה תתווה את המדיניות והיעדים בטווח הקצר והבינוני/ארוך של התכנית ברמת המוסד, תקבע פרמטרים לבדיקת העמידה ביעדים שהוצבו ותפקח על ביצוע התכנית במוסד. על המוסד להגדיר באופן מפורט את תפקידיה של הוועדה, סמכויותיה, מועדי התכנסות וכד'.

הרכב הוועדה: הוועדה תכלול אנשי אקדמיה ומנהל בכירים ולכל הפחות את הנציגים הבאים: נשיא/ ס. נשיא לעניינים אקדמיים/ רקטור, אחראי המוסדי, דיקן סטודנטים, ואיש כספים וכן לפחות שני חברי וועדה יהיו חברי סגל אקדמי מהחברה הערבית ונציג סטודנטים ערבי שיקבע על ידי הסטודנטים. בנוסף מומלץ לגייס לוועדה זו גורמים רלוונטיים קיימים במוסד ובהם ממונה תקווה ישראלית, מרכזי מחקר, מרכזי הידברות וכיוצא באלו.

האחראי יעביר לות"ת דיווח שנתי על החלטות הוועדה במסגרת הגשת דוח הביצוע השנתי. על הוועדה לאשר את תכנית המוסד המוגשת בקול קורא זה.

במידה וועדת ההיגוי המוסדית לקידום החברה הערבית אינה עומדת בדרישות הנ"ל, לא יתוקצב המוסד כלל.

2.2. על הנשיא/רקטור בכל מוסד למנות איש סגל בכיר שיהיה אחראי על התוויית התכנית המוסדית לחברה הערבית ויישומה.

- האחראי יהיה איש סגל **אקדמי בכיר**.
- על המוסד להקצות לאיש הסגל **2 שעות אקדמיות שבועיות** קבועות, אשר יסייעו לאחראי לבצע את תפקידו באופן איכותי, הקצאת שעות אלו מהווה תנאי סף לתקצוב כלל התכניות.
- האחראי המוסדי יהיה אמון על קידום השתלבות החברה הערבית במוסד, בהתאם למדיניות ות"ת וועדת ההיגוי המוסדית, זאת ביחס לחסמים השונים בהשתלבות סטודנטים לתואר ראשון, לתארים מתקדמים וסגל אקדמי ומנהלי. הפעילות תכלול בין השאר: תכניות לחיזוק הקליטה בשנה א' וסיוע בשנים מתקדמות, פתרונות דיור, הסעות, מלגות, תכניות להגדלת שילוב החברה הערבית בסגל האקדמי והמנהלי, הנגשת הקמפוס ועוד.
- תפקידו וסמכויותיו של האחראי המוסדי יהיו מוגדרים ומעוגנים במסמכים הרשמיים של המוסד. במידה ומונה אחראי מוסדי חדש יצרף המוסד את כתב המינוי של הממונה המוסדי לות"ת (בכתב מינוי זה יש לפרט הן את בכירותו של הממונה והן את סמכויותיו).
- על האחראי המוסדי להציג בפני הנהלת המוסד וועדת ההיגוי המוסדית את האתגרים העומדים בפני החברה הערבית במוסד.
- לרשות האחראי יעמיד המוסד משאבי תקציב וכוח אדם (כגון רכזי סטודנטים מהחברה הערבית) שיאפשרו תכנון ר"ש וביצוע הפעילות כראוי.
- האחראי יעביר דיווחים על הפעילות והישגיה להנהלת המוסד ולות"ת ככל שיידרש.
- **ככל הניתן ישאף המוסד כי האחראי יהיה מהחברה הערבית.**

במידה ולא ימונה איש סגל אקדמי בכיר לעמוד בראש הטיפול בסטודנטים מהחברה הערבית, לא יתוקצב המוסד כלל.

2.3 תרגום אתר האינטרנט של המוסד המתוקצב לשפה הערבית

על מנת להרחיב את נגישותה של מערכת ההשכלה הגבוהה לכלל החברה הערבית, לאפשר לסטודנטים לעתיד התמצאות טובה יותר בחיפוש תחומי לימוד, וליצור חשיפה רבה יותר בקרב מועמדים והורי הסטודנטים לתהליך בחירת מוסד ותחום לימודים, ומתוך הכרה בשפה הערבית כשפה רשמית במדינה, על כלל המוסדות להשכלה גבוהה הוטל לתרגם את הממשקים הרלוונטיים להתמצאות ומידע אקדמי לערבית.

להלן תנאי הסף לתרגום אתרי המוסדות :

1. הפנייה נגישה לאתר בערבית בעמוד הבית של אתר המוסד.
  2. פרטים בנוגע ליחידה לסיוע לסטודנט מהחברה הערבית, לרבות השירותים הניתנים ורשימת אנשי הקשר הרלוונטיים.
  3. תרגום של המדריך האקדמי לסטודנט.
  4. מידע לנרשמים: תנאי הקבלה, הסבר בנוגע לדרישות האקדמיות, חוגי הלימוד השונים, פירוט בנוגע למכילות הקדם אקדמיות ועוד.
  5. מידע עבור סטודנטים חדשים.
- אנו מצפים מן המוסדות לעדכן את אתר המוסד בערבית, הנושא ייבדק מעת לעת.

2.4 מחקר על התכנית

התכנית מלווה על ידי מחקר הנעשה על ידי מכון ברוקדייל הבוחן את יישום התכניות במוסדות הנערך. שיתוף פעולה עם עורכי המחקר הינו חיוני ביותר להצלחת המחקר וליישום מוצלח של התכנית בטווח הארוך, יובהר כי מכון ברוקדייל אחראי ומחויב על שמירת חשאינות הנתונים אותם תמסרו לידינו. במקביל לכך אנו מצפים מן המוסדות להמשיך בניהול מעקב אחר יישום התכניות הקיימות והעמידה בפרמטרים והיעדים אותם קבע. מעקב זה ייתן בידכם כלים להערכת התכניות אותם אתם מציעים לסטודנטים ויאפשר את שיפור השירותים הניתנים וכן את השגת יעדי התכנית בצורה טובה יותר.

2.5 המלצות נוספות ליישום במוסדות:

להלן המלצות נוספות של ות"ת שאינן כרוכות בתקציב נוסף, אך אנו מצפים מן המוסדות לתת עליהן את הדעת. על המוסד להתייחס לנושא במסגרת דיווחיו וכן במסגרת דיוני ועדת ההיגוי המוסדית.

2.5.1 קליטת בני החברה הערבית בסגל האקדמי

כידוע שיעור הסגל האקדמי מקרב בני החברה הערבית הינו נמוך ביותר (כ-3%). ברור כי שינוי יסודי בהרכב הסגל יבוא לאחר הגדלת הסטודנטים המצטיינים לתואר ראשון ולתארים מתקדמים. לפיכך אנו ממליצים:

- לעשות מאמצים לעידוד סטודנטים מצטיינים להמשיך לתארים מתקדמים ולהעדפת שילוב מועמדים מתאימים מהחברה הערבית כחברי סגל אקדמי.
- בכל שנה ייפגש נשיא המוסד עם האחראי המוסדי, יציג בפניו את פעילות המוסד בתחום ויקיים דיון בנושא.
- אנו מצפים מכל מוסד להגיש את מועמדיו למלגות הצטיינות השונות המוצעות לחברה הערבית בות"ת (תואר שני מחקרי, דוקטורט, פוסט דוקטורט בחו"ל, מלגת מעו"ף).
- האחראי יעביר דיווח שנתי לות"ת במסגרת דוח הביצוע, בו יוצג ייצוג החברה הערבית בתארים המתקדמים ובסגל האקדמי.

2.5.2 שילוב החברה הערבית במוסדות המנהלים ובוועדות

- מומלץ לאמץ את עיקרון הייצוג ההולם של החברה הערבית בקרב חברי הוועדות, המוסדות המנהלים וממלאי התפקידים, בהתאם לחוק שירות המדינה-מינויים, סעיף 15א.

- מומלץ שהאחראי לעניין החברה הערבית ישמש חבר קבוע בוועדה המרכזת של המוסד (או גוף מקביל לו), בסנאט, וכן בוועדת המינויים המוסדית העליונה.
- בהחלטות על מינויים שנעשים על-ידי הנהלת המוסד (למשל, נציגים בוועדות חיפוש לדיקאן, רקטור ונשיא) על הגורם הממנה לתת משקל מיוחד לערך של ייצוג הולם של החברה הערבית בוועדות.
- ככל הניתן המוסד יקבע יעדים ברורים של מינוי מקרב החברה הערבית במוסדות המנהלים ובוועדות.
- האחראי יעביר דיווח לות"ת בנושא במסגרת דוח הביצוע.

2.5.3 הגדלת שילוב החברה הערבית בסגל המנהלי של המוסד

- שיעור הסגל המנהלי בני החברה הערבית במוסדות להשכלה גבוהה עומד על כ-2% בלבד. (שיעור אפסי של בעלי מינויים בכירים) אנו ממליצים כי המוסדות יפעלו לצמצום הפערים (הממשלה קבעה יעד של 10% לשנת 2012).
- מומלץ שכל מוסד יקבע יעד שנתי לקליטת עובדים ערבים, בהתחשב בשיעור התחלופה הפנימי ובהיקף הסגל המנהלי במוסד.
  - האחראי המוסדי ידאג שהגורם הממנה ייתן משקל מיוחד לערך של ייצוג הולם של החברה הערבית בסגל המנהלי, לרבות במשרות ניהול.
  - מומלץ לשקול סימון של מספר משרות ייעודיות לטובת החברה הערבית.
  - האחראי ידווח לות"ת על פעולות המוסד בנושא במסגרת דוח הביצוע.

2.5.4 טקס פתיחת שנה עבור תלמידי החברה הערבית במוסד

- מומלץ לקיים אירוע פתיחה של שנת הלימודים בהשתתפות הנשיא, הרקטור והדיקנים. אנו רואים חשיבות רבה בקיום טקס עבור הסטודנטים החדשים הבאים מקרב החברה הערבית בו הם יחוו את החשיבות אותה מקנה ההנהלה הבכירה במוסד לקליטתם והשתלבותם במוסד.

3 השתתפות ות"ת בתקצוב הפעילויות

3.1 מכינות

סל תמיכה - ות"ת תשתתף במעטפת תמיכה לתלמידי מכינה בני החברה הערבית בגובה 6,300 ₪ במכינה לבני החברה הערבית בלבד, ובתמיכה בגובה 6,900 ₪ לתלמידים בני החברה הערבית במכינה המשלבת תלמידים יהודים וערבים (גובה השתתפות במכינה משולבת גבוה יותר בשל הצורך הגדול יותר בשעורי עזר שלא במסגרת כיתתית). תקצוב מוגבר יינתן למכינות לעיצוב ואומנות בגובה 7,200 ₪, בשל העלויות הגבוהות הכרוכות בהפעלת מכינות אלו. התקצוב בכל המסלולים יעשה באופן יחסי לזמן בו שהה התלמיד במכינה, כאשר התקצוב המלא יינתן עבור תשעה חודשי השתתפות לפי מספר התלמידים שהשתתפו בפועל. במסגרת החלטת הממשלה 1775, בנוגע לפיתוח מזרח י-ם, החליטה ות"ת להעניק סל תמיכה מוגבר נוסף לסטודנטים ממזרח י-ם בגובה 3,300 ₪ לתלמיד לשנה באופן יחסי לזמן בו שהה התלמיד במכינה. תמיכה זו באה לסייע לתלמידים להתגבר על פערי העברית איתם הם מגיעים למכינות, הנובעים מכך שהם אינם נבחרים בבגרות הישראלית.

- על מנת שמוסד יהיה זכאי למעטפת התמיכה לתלמידי המכינה עליו להציע לתלמידיו את סל התמיכה הכולל תמיכה - אקדמית, חברתית וכלכלית (מעונות/הסעות), הכוון לבחירת תחום

הלימודים, אבחונים ולקויות למידה לא ניתן לממש סל זה לטובת ממד אחד בלבד של תמיכה (למשל מימון מעונות, או מימון פסיכומטרי)

- תקציב זה מיועד לטובת תלמידי המכינה הערבים בלבד.
- שיווק המכינות - ות"ת תתקצב כל מוסד בתקציב של עד 50 אלפי ₪ לשיווק ומיתוג המכינה. על כל מוסד יהיה לדווח כיצד תרם תקציב זה להגדלת מספר התלמידים במכינה בשנה"ל תשע"ד-תשע"ו. במידה והמוסד לא יראה גידול בשנים אלו במספר תלמידי המכינה, עליו להסביר איזה שינוי הוא מתכוון לעשות לקראת תשע"ח.
- מלגות הצטיינות - במסגרת דוח הביצוע יהיה עליכם להגיש רשימה של הבוגרים המצטיינים (20% עליונים, מתוך תלמידי המכינה הערבים) של המכינה בשנת תשע"ו אשר המשיכו ללימודי תואר ראשון במוסד או במוסדות אחרים להשכלה גבוהה המוכרים על ידי המל"ג. ות"ת תממן עבור בוגרים אלו מלגה בשנה הראשונה ללימודיהם (קבלת המלגה באמצעות המוסד).

3.2 הכנה אקדמית ("צעד לפני כולם")

ות"ת תשתתף בתכניות אלה על פי מפתח של 420 ₪ לסטודנט לשבוע בכיתה בת כ-30-25 סטודנטים כאשר יום לימודים אורך כ-8 שעות, התכנית תאריך בין 3-8 שבועות. על המוסדות לקבוע את תכני הלימוד הרלוונטיים למסלולי הלימוד של הסטודנטים, אך יש לעמוד ברציונל שפורט לעיל המשלב תכנים אקדמיים, מיומנויות למידה, תכנים חברתיים תומכי לימודים, אוריינטציה אקדמית, התייחסות להבנת הנהלים וחשיבות טוהר הבחינות וכדומה.

- בשל קשיים של חלק מהסטודנטים להגיע לתכנית מלאה בת 3 שבועות, **ניתן יהיה להפעיל תכניות במשך זמן קצר משלושה שבועות עד להיקף של 30% מכלל הסטודנטים המשתתפים בתכניות "צעד לפני כולם" המופעלות במוסד.** אין הכוונה להשתתפות חלקית של הסטודנטים בתכניות הקיימות, אלא בניית תכניות הכוללות את כל התכנים הנדרשים, עבור אותם סטודנטים אשר אין באפשרותם להשתתף בתכנית המלאה. עם זאת הוועדה מבקשת להדגיש כי על מנת שההכנה תהיה משמעותית ותאפשר צמצום פערים ולמידה איכותית, ישנה עדיפות משמעותית לתכניות בנות 3 שבועות ומעלה.
- במידה והתקציב אינו מספק, ניתן לבקש להשתמש ביתרות מתכניות הקליטה באקדמיה.

3.3 תכניות קליטה באקדמיה

הסכום המוקצה לטובת תכניות קליטה באקדמיה לכל מוסד מחושב בגין סל תמיכה ממוצע בגובה 4,666 ש"ח עבור כל סטודנט הלומד בשנה א' לתואר ראשון במוסד. הסל המלא יוענק למוסדות בהתחשב בשיעור הנשירה בין שנה א' לב' של סטודנטים ערבים במוסד ביחס למוצע הנשירה של האוכלוסייה היהודית בכלל המוסדות בין שנה א' לב'. כלומר, ככל ששיעור הנשירה יהיה נמוך יותר ביחס לשיעור הנשירה של האוכלוסייה היהודית כך תקציב המוסד יגדל. המודל מתחשב במאפיינים סוציו-אקונומיים של האוכלוסייה ובתחומי הלימוד השונים, אותם ות"ת מעודדת. כך מוסדות בהם סטודנטים בעלי רקע סוציו אקונומי קשה יותר וכן מוסדות אשר מלמדים סטודנטים ערבים למקצועות בעלי עדיפות גבוהה יותר יקבלו עדיפות בפרמטר זה. לכל מוסד תינתן גמישות בתמהיל השימושים בתקציב בהתאם לצרכיו.

נוסחת התקצוב בנויה כדלקמן:

סה"כ תקציב	=	תעריף סל	מעמד	X	עידוד	שיעור	X	סה"כ סטודנטים
תמיכה למוסד		תמיכה ממוצע	סוציו	X	תחומי	מעבר	X	ערבים בשנה א'
		לסטודנט	אקונומי			לשנה ב'		

פרמטר העידוד התחומי מורכב משלושה משתנים :

א. תחומי לימוד מועדפים – תחומי הלימוד משקפים שילוב בין עידוד תעסוקה, פוטנציאל השתכרות ותחומים נוספים שהוועדה מצאה לנכון לפתח (מפורט להלן).

ב. מרכיב קושי – משקף את ההבדל בין זמן סיום הלימודים בין האוכלוסייה הערבית לאוכלוסייה היהודית.

פיזור תחומי – מטרתו לתמרץ את המוסדות לאזן ולכוון את עודפי הביקוש מתחומים רוויים, לתחומי לימוד בהם יש מספר מועט יחסית של סטודנטים ערבים. המשתנה משקף את ההבדל בין ההתפלגות התחומית של הסטודנטים היהודים לעומת הערבים.

להלן דירוג תחומי הלימוד לתשע"ח :

דרג א'	דרג ב'	דרג ג'	דרג ד'
מתמטיקה ומדעי המחשב	עבודה סוציאלית	משפטים	מדעי הרוח
מדעי המחשב	עסקים ומדעי הניהול	רפואה כללית	חינוך
מדעי טבע פיזיקליים	מנהל עסקים	מקצועות עזר רפואיים	רפואת שיניים
כימיה	הפרעות בתקשורת	פיזיותרפיה	רוקחות
פיזיקה		סיעוד	אופטומטריה
מדעי הטבע הביולוגיים		מדעי החברה	
חקלאות		סטטיסטיקה	
הנדסה			
הנדסה אזרחית			
הנדסת מכונות			
הנדסה כימית, חומרים ורפואית			
הנדסת חומרים			
ארכיטקטורה			
הנדסת אלקטרוניקה ומחשבים			
הנדסת תעשייה וניהול			
תואר אקדמי בהוראת מתמטיקה			
מדעי הטבע והטכנולוגיה			
מוסיקה			
אמנות			
כלכלה			
חשבונאות			
מנהל ציבורי			
פסיכולוגיה			

אופן התקצוב השוטף מבוסס על נתונים מרוכזים אשר מועברים מהלמ"ס עבור השנה הקודמת, המוסדות יעודכנו בנוגע לסכום המקסימאלי לו הם זכאים בכל שנה, בהתאם יגישו את תכניתיהם לאישור הוועדה. בסוף השנה האקדמית יידרשו המוסדות להעביר דו"ח ביצוע ובהתאם יועבר אליהם תקציב השתתפות לאותה שנה. תקציב זה אמור להוות את בסיס הפעילות במוסד לטובת הפעלת מדיניות המוסד להרחבת נגישותו לחברה הערבית. אפשרויות השימוש בתקציב הינן רחבות, אך בבסיסן נדרשים המוסדות להעניק תמיכה אקדמית וחברתית מוגברת לתלמידי התואר הראשון ובדגש על תלמידי שנה א'.

תנאים נוספים :

- אין לגבות כסף מסטודנטים ערבים עבור תכניות התמיכה אותן מציע המוסד מעבר ל'דמי רצינות' סמליים.
- ניתן להשתמש בחלק מתקציב התמיכה הניתן בגין סטודנטים הלומדים בשנה א' גם לסטודנטים ערבים הלומדים בשנים מתקדמות לתואר ראשון, אולם לא ניתן להעבירו לתלמידי המכינות. ניתן להעביר תקצוב לטובת תכנית "צעד לפני כולם" והכוון תעסוקתי.
- לא ניתן להשתמש בתקציב זה לטובת העסקת צוות מנהלי ואדמיניסטרטיבי כגון מזכירות, ספרניות, בוחנים וכיוצא באלו.
- לא ניתן לממן מתוך תמיכה זו תקורות- יש להעביר הצהרה מוסדית לגבי זה.
- בנוסף, בעקבות פניות של כמה מוסדות הוחלט על מתן אפשרות לשימוש בתקציב התכנית לטובת תמיכה כלכלית בסטודנטים במקרי קיצון, תחת התנאים הבאים
  - השימוש יעשה באישור ועדת ההיגוי המוסדית (או צוות מוגדר מתוכה לנושא)
  - תקצוב נושא זה לא יעלה על 5% מתקציב תכניות הקליטה באקדמיה ועד למקסימום של 25 אלף ₪.

עם ההגדלה הניכרת של הסכומים והתרה של מנעד רחב של פעילות שומרת לעצמה הועדה את האפשרות שלא לאשר תכניות אשר אינן תואמות את הרציונל ועקרונות הפעילות, או תכניות אשר הפירוט התקציבי שלהם אינו הולם את היקפן.

3.4 יצירת מרחב משותף בקמפוס :

ות"ת תשתתף בתכניות אלה עד לגובה של 80 אלף ₪. במידה והתכנית משולבת בקורס אקדמי, התקצוב אותו ניתן לבקש יהיה רק עבור הפעילות התוספתית לקורס האקדמי ולא עבור מרכיבים אקדמיים (לרבות מלגת השתתפות במידה ויש).
על כל מוסד לשלוח דיווח אודות תכני התכניות ומטרותיהן. כמו כן יש לפרט בנוגע לקהל היעד של התכנית, התפוקות המצופות וכדומה.

3.5 מרכזי קריירה :

3.5.1 מרכז קריירה מורחב :

- תקצוב זה הינו בהתאם לפירוט מרכיבי התכנית ותנאי הסף לתקצוב כפי שמופיעים בנספח ג'.
- א. רכזות/ת מהחברה הערבית : העסקת הרכזות/ת תהיה בהיקף של לפחות חצי משרה על המוסד להשתתף לפחות ב 15 אלף ₪ משכר הרכז.
  - ב. רכישת כלים לסטודנטים : קורסי קריירה וימי מרתון :
    1. קורסי קריירה
    2. ימי מרתון (לרבות תכני יום מרתון שיועברו שלא במרוכז)
    - ג. ליווי וייעוץ אישי
    - ד. רכישת ניסיון/התנסויות
    - ה. פעולות חשיפה לכלל הסטודנטים
- התקציב המקסימלי עבור תכנית זו הינו **120 אלף ₪** (ללא השתתפות המוסד), על המוסד להציג תכנית הכוללת התייחסות לכל אחד מהרכיבים.

3.6 מוסדות בעלי מספר מועט של סטודנטים מהחברה הערבית ("התנעת תהליך שינוי"):

בשנה"ל תשע"ד – תשע"ו ניתן תקצוב תוספתי למודל בגובה של עד 200 אלף ₪ למוסדות בהם יש מספר מועט של סטודנטים מהחברה הערבית. התקצוב ניתן על מנת לאפשר למוסדות אלו להתחיל בתהליך משמעותי להגדלת כמות הסטודנטים מהחברה הערבית במוסדות הללו. על מנת לבסס תהליך זה החלטנו להמשיך בתקצוב זה במוסדות אשר לומדים בהם ללימודים אקדמיים פחות מ-150 סטודנטים מהחברה הערבית (יבדק על פי נתוני הלמ"ס לשנת תשע"ו), בכפוף להגשת פירוט על מה שנעשה עם תקציב זה בשנים החולפת וכיצד תכניות אלו צפויות להגדיל את מספרי הסטודנטים במוסד. למוסד יינתן חופש פעולה רחב בבניית התכנית על מנת להתמודד עם האתגרים הייחודיים לו. עם זאת התקצוב תלוי בנכונות ורצינות המוסד בתהליך זה והתקצוב יתקבל בכפוף לחוות דעתה של ועדת ההיגוי באשר לאיכות התכנית ואפשרויות השינוי שהיא מציעה. יש להגיש פירוט נרחב של הפרויקט הכולל: תיאור התכנית, יעדיה ומטרותיה, הסבר על האתגרים הייחודיים בקליטת החברה הערבית במוסד וכיצד התכנית תתמודד איתם, פירוט תקציבי וכו'. מוסד אשר קיבל בשנים האחרונות תקציב זה, אך לא הראה גידול משמעותי במספרי הסטודנטים – יתבקש להעביר במסגרת הקול הקורא פירוט בנוגע לסיבות לאי הצלחת התכנית וכן עליו להגיש תכנית מעודכנת אשר תביא לגידול במספרי הסטודנטים הנובעת מלקחי השנים הקודמות.

מוסדות אשר לא הראו התקדמות ממשית בשנים האחרונות, יתבקשו לבוא ולהציג בפני חברי הוועדה את תכניתם במידה וירצו להמשיך ולקבל תקציב זה. לאור הגידול המרשים שהתרחש אצל מוסדות אשר השתמשו בתקציבים אלו באופן איכותי, הוחלט להמשיך תקצוב זה גם במקרה בו עבר המוסד את מספר הסטודנטים המקסימלי ולבחון מתווה הפחתה בעוד כשנתיים, זאת מתוך רצון להמשיך מגמה חיובית זו בקרב מוסדות אלו.

3.7 הגדלת מספר הפסיכולוגים הערבים :

לאור המחסור החמור בפסיכולוגים ערבים והרצון לקדם את הטיפול בעניין בהקדם האפשרי, יוקצה באופן תחרותי בין כל המוסדות תקציב חד פעמי של עד מיליון ₪ לתמיכה בתכניות אשר יכללו:

א. תמיכה בסטודנטים קיימים לפסיכולוגיה מכלל התחומים בתואר שני מהחברה הערבית, זאת על ידי מתן תמיכה אקדמית ורגשית וכיוצא באלו.

ו/או

ב. מתן סיוע ועידוד לסטודנטים הנמצאים לקראת סיום התואר הראשון בפסיכולוגיה בכדי שיוכלו להשתלב בשנת הלימודים תשע"ט בלימודי התואר השני. תמיכות אפשריות במסגרת זו יהיו מתן ייעוץ וליווי לבעלי פוטנציאל, קורסי הכנה למבחן המתאיים וכיוצא באלו.

ועדת ההיגוי תבחר מבין התכניות אשר יוגשו על ידי המוסדות את התכניות המתאימות ביותר בהתאם ליכולת התכנית להביא לגידול במספר הפסיכולוגים מהחברה הערבית ובכפוף למגבלת התקציב.

4. אופן הגשת התוכניות

4.1 פנייה וריכוז תכניות

פנייתכם לוועדת ההיגוי תכלול מכתב נלווה המציג רשימה מרוכזת של כל התכניות המוגשות ע"י המוסד, החתום ע"י האחראי על הרחבת נגישות המוסד עבור החברה הערבית וכן בהתייבות, המאשרת את כל התקציבים המצורפים לפניה ואת סוגיית התקורה, החתומה ע"י מנכ"ל המוסד ו/או הממונה על התקציבים במוסד.

יצוין כי ות"ת לא תשתתף בתכניות בהן מופרשת תקורה למוסד. לפיכך, הנכם מתבקשים להתייב בחתימת מנכ"ל המוסד או הממונה על התקציבים במוסד, שלא לגבות תקורה מן התכניות המוגשות לוועדה.

4.2 פירוט מילולי ותקציבי

יש להעביר בקשה מנומקת לתקצוב עבור כל אחד מסעיפי הקול הקורא בנפרד, בצירוף טופס דיווח המורכב מדיווח מילולי על גבי קובץ word המפרט את תוכן תכניות התמיכה השונות ובו נדרש פירוט מילולי של מטרות הפעילויות, יעדים, רציונל התכניות, לוחות הזמנים לקיום הפעילויות וכו'. דיווח תקציבי על גבי קובץ excel אותו הנכם נדרשים למלא בהתאם לכל פעילות מבוקשת. **אנא הקפידו על מילוי הלוחות בהתאם לנדרש וודאו כי לכל אחת מהתכניות שבפניית המוסד יש פירוט תקציבי ומילולי נפרד**. את הנספח יש למלא בתיאום עם בעלי התפקידים האמונים על תקציבים וכספים במוסדכם. **בקשות שתוגשנה ללא פירוט מילולי ותקציבי מספק בהתאם למתכונת הנדרשת, לא יידונו ע"י ועדת ההיגוי**. את הדיווח יש להעביר בדואר אלקטרוני אל גב' לובנא סעדי, סטודנטית בתחום חברה, קהילה ומכניות באגף התקצוב בות"ת.

4.3 מועד הגשה

הנכם מתבקשים להגיש את התכניות לדוא"ל המצורף מטה (אין לשלוח עותק קשיח) עד לתאריך **01.08.2017**. לוחות הזמנים והדרישות הפורמאליות של הגשת החומר, נועדו ליעל את עבודת הוועדה ותהליך אישור הבקשות, **מוסד אשר לא יעמוד בלוחות הזמנים ו/או לא יגיש את הבקשה בהתאם לפורמטים הנדרשים, לא יתקצב במסגרת זו**.

בכל שאלה, הערה או הבהרה, אנא פנו למר ארן זינר, מרכז בכיר בתחום חברה, קהילה ומכניות, מספר טלפון 02-5094476, או בכתובת הדוא"ל - aranz@che.org.il ו/או לגברת לובנא סעדי, מספר טלפון 02-5094614, או בכתובת הדוא"ל lubnas@che.org.il.

בברכת שנת לימודים פורה ומוצלחת.

מצ"ב:

נספח א' - הנחיות לדיווח המילולי והתקציבי

נספח ב' - לוחות להגשת פירוט תקציבי הפעילויות ותוכן (אקסל)

נספח ג' - פירוט רכיבי תכנית מרכז קריירה מורחב

נספח ד' - המלצת המל"ג בנוגע להתאמת לוח השנה האקדמי לחברה הערבית